

ANALIZY I KOMENTARZE

➤ Głównymi celami EMIR są: zwiększenie przejrzystości rynku instrumentów pochodnych i ograniczenie ryzyka kontrahenta oraz ryzyka operacyjnego

Raportowanie instrumentów pochodnych – nowy antykryzysowy obowiązek

Szymon Okoń
Associate w SSW
Spaczyński,
Szczepaniak
i Wspólnicy

Kinga Dziennik
Legal Assistant
w SSW Spaczyński,
Szczepaniak
i Wspólnicy

Ostatni kryzys finansowy uwypuklił potrzebę zwiększenia nadzoru nad sektorem finansowym ze szczególnym uwzględnieniem stworzenia regulacji odnoszących się do instrumentów pochodnych, zarówno giełdowych, jak i znajdujących się w obrocie pozagiełdowym. W związku z tym przywódcy z grupy G20 już we wrześniu 2009 r. na szczycie w Pittsburghu ustalili, że do końca 2012 r. należy stworzyć ramy prawne dla obowiązków rozliczania derywatów przez centralnego kontrpartniera (CCP) oraz zgłaszania transakcji do repozytoriów transakcji. W Unii Europejskiej inicjatywa ta została zrealizowana poprzez przyjęcie Rozporządzenia EMIR (od ang. European Market Infrastructure Regulation, tj. rozporządzenia nr 648/2012 z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie instrumentów pochodnych będących przedmiotem obrotu poza rynkiem regulowanym, kontrahentów centralnych i repozytoriów transakcji) wraz z regulacyjnymi i wykonawczymi standardami technicznym (tzw. Binding Technical Standards).

EMIR – po co?

Głównymi celami EMIR są: zwiększenie przejrzystości rynku instrumentów pochodnych i ograniczenie ryzyka kontrahenta oraz ryzyka operacyjnego. Mają one zostać osiągnięte poprzez zastosowanie następujących środków: ustanowienie CCP oraz repozytorium transakcji, rozliczanie kontraktów OTC przez centralnego kontrpartniera, standaryzację umów o instrumenty pochodne, raportowanie transakcji do repozytorium. Właśnie ten ostatni obowiązek wszedł w życie z dniem 12 lutego 2014 r. – trzy miesiące po zarejestrowaniu przez Europejski Organ Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych (ESMA) pierwszych czterech repozytoriów w Europie: KDPW_TR w Polsce, DTCC Derivatives Repository Ltd. i UnaVista Ltd. w Wielkiej Brytanii oraz Regis-TR SA w Luksemburgu.

Obowiązek raportowania

Obowiązek raportowania polega na zgłaszaniu do repozytorium szczegółowych informacji na temat kontraktu – jego za-

warcia, zmiany oraz rozwiązania, a także stron umowy. Dane te obejmują m.in.: kody identyfikacyjne kontrahentów, nazwy, siedziby, branże, określenie, czy kontrahent jest podmiotem finansowym (takim jak bank, firma inwestycyjna, instytucja kredytowa, zakład ubezpieczeń), czy niefinansowym (przedsiębiorstwo mające siedzibę na terenie UE, niebędące kontrahentem finansowym), rodzaj kontraktu, instrument bazowy, numer transakcji, oznaczenie ceny, ilość, termin zapadalności. Zobowiązani do zgłoszenia są kontrahenci zawierający transakcję (poza osobami fizycznymi) i CCP, przy czym raportowane informacje nie powinny się dublować. Można to łatwo osiągnąć, przekazując jedno zgłoszenie w imieniu obu kontrahentów, jednocześnie wskazując ten fakt w stosownym formularzu.

Warto zauważyć, że w przypadku zawierania kontraktów na instrumenty pochodne w systemie obrotu zorganizowanego druga strona najczęściej nie jest znana. Wtedy jako kontrahenta należy wskazać CCP.

Raportowanie kontraktów z przeszłości

Obowiązkiem zarejestrowania zostały objęte instrumenty pochodne towarowe, kredytowe, walutowe, na akcje, na stopę procentową oraz inne (np. instrumenty pochodne na indeksy albo na inne instrumenty pochodne), zarówno giełdowe, jak i OTC. Na zgłoszenie jest jeden dzień roboczy od zaistnienia zdarzenia. Jednak to, że obowiązek raportowania wszedł w życie 12 lutego 2014 r., nie oznacza, że tylko informacje o transakcjach zawartych po tej dacie muszą być prze-

kazywane. Do dnia 13 maja 2014 r. należy zgłosić kontrakty pochodne, które obowiązywały 16 sierpnia 2012 r. i nie wygasły przed dniem 12 lutego 2014 r. Trzeci termin – trzyletni począwszy od wejścia obowiązku raportowania w życie – został ustanowiony dla kontraktów zawartych przed dniem 16 sierpnia 2012 r. i obowiązujących w tej dacie oraz takich, które zawarto w tej dacie albo później, a które wygasły przed dniem 12 lutego 2014 r. Na razie nie zostały określone sankcje za naruszenie wyżej wskazanych regulacji, jednak państwa członkowskie powinny takowe określić.

Co więcej, poza oficjalnym repozytorium, kontrahenci powinni też prowadzić własną ewidencję zawartych kontraktów pochodnych obejmującą wszelkie zmiany i przechowywać ją przez co najmniej pięć lat od daty rozwiązania kontraktu.

Repozytoria transakcji mają na celu umożliwić poznanie wielkości obrotu i ocenę poziomu ryzyka instrumentów pochodnych poza rynkiem regulowanym. Dane przekazywane mają być łatwo dostępne dla ESMA, Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego (ESRB) i odpowiednich banków centralnych. Ponadto, podmioty prowadzące repozytoria są zobowiązane do publikowania ogólnych wielkości zgłoszonych kontraktów z podziałem na klasy instrumentów pochodnych. Wszystkie te zabiegi mają zwiększyć przejrzystość rynków dla opinii publicznej, ale także dla organów nadzorczych.

Raportowanie do KDPW_TR

Dnia 2 listopada 2012 r. Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych uruchomił usługę repozytorium transakcji – KDPW_TR. Aby móc wypełnić obowiązek raportowania do krajowego repozytorium, należy podjąć następujące kroki:

1. Uzyskać numer LEI (Legal Entity Identifier) – jest to unikalny 20-znakowy kod alfanumeryczny, który jednoznacznie identyfikuje podmioty zawierające transakcje na światowych rynkach finansowych. Aby go otrzymać, należy zarejestrować konto internetowe na stronie <https://lei.kdpw.pl/>, wypełnić wniosek o kod LEI i złożyć zamówienie za pośrednictwem swojego konta. Opłata w wysokości 480 zł netto powinna być wniesiona w terminie 10 dni od złożenia wniosku. Po dopełnieniu procedury przyznawany jest kod LEI.

2. Zawrzeć umowę o uczestnictwo lub delegować raportowanie na KDPW_CCP – transakcja może być raportowana przez każdego z kontrahentów samodzielnie, przez jednego z nich w imieniu obu albo przed podmiot trzeci. W pierwszych dwóch przypadkach należy zawrzeć umowę o uczestnictwo, składając odpowiedni wniosek. Opcja raportowania za pośrednictwem KDPW_CCP wymaga oświadczenia wskazującego

KDPW_CCP jako podmiot, który będzie w imieniu kontrahenta zgłaszał transakcję oraz odpowiedniej konfiguracji kont w systemie rozliczeniowym. Usługa ta jest bezpłatna.

3. Jeżeli podmiot zdecydował się na samodzielne zgłaszanie transakcji, ma jeden dzień roboczy od jej zawarcia, zmiany lub wygaśnięcia na wypełnienie i przesłanie odpowiedniego raportu. KDPW_CCP przekazuje informacje automatycznie, a na piśmie wniosek kontrahenta składa oświadczenie o wykonaniu tego obowiązku. Opłaty kształtują się następująco: 5 gr za zgłoszenie transakcji w obrocie giełdowym, 15 gr za zgłoszenie innych transakcji, 5 gr miesięcznie za utrzymanie w repozytorium informacji o transakcji.

Uprawnienia uczestników

Dostęp do danych przechowywanych przez KDPW_TR jest możliwy tylko na podstawie odpowiedniej, opłaconej umowy uczestnictwa. Pośredni uczestnik repozytorium (PUR) nie zgłasza sam swoich transakcji, ale ma dostęp do danych transakcji, których jest stroną oraz może oznaczać raporty transakcji jako błędne. Równie wąskie uprawnienia ma podmiot upoważniony przez kontrahenta (KUR) – uzyskuje on dostęp do danych dotyczących transakcji kontrahenta, który wyraził na to zgodę. Najszerze możliwości mają generalny i zwyczajny uczestnik repozytorium (odpowiednio GUR i ZUR). GUR może działać jako instytucja pośrednicząca, zatem zgłasza nie tylko swoje transakcje. Ma możliwość przeglądania danych dotyczących wszystkich zareportowanych przez siebie transakcji. Natomiast ZUR, raportujący transakcje, których jest stroną, posiada uprawnienia do wprowadzania, modyfikowania, usuwania danych, w których występuje jako raportujący. Warto przy tym zauważyć, że uczestnicy Repozytorium 2012 z momentem wejścia w życie obowiązku raportowania, stali się automatycznie uczestnikami KDPW_TR.

Jakie zmiany nas jeszcze czekają?

Od 12 sierpnia 2014 r. wchodzi w życie obowiązek raportowania wyceny i zabezpieczenia kontraktów. Wycena może być przeprowadzona w oparciu o wartość rynkową albo odpowiedni model. Zbierane w ten sposób informacje o charakterze i wielkości ekspozycji związane z danym kontraktem umożliwiają zapewnienie stabilności finansowej. Zabezpieczenia powinny być zgłaszane w odniesieniu do danej transakcji, mogą być one również złożone na poziomie portfela.

Na początku kwietnia KDPW_CCP ma również zaproponować nową usługę w zakresie backloadingu, tj. raportowania transakcji, które zostały zawarte przed 12 lutego 2014 r.